

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาบทบาทของตลาดส้มเมือง(รังสิต) ในครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้รายการถาม (Schedules) โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปศึกษา เพื่อวิเคราะห์รูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาและตลาดรับซื้อผลไม้ อันนำไปสู่การสรุปบทบาทของตลาดส้มเมือง(รังสิต) ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

- 1) แนวความคิดในการเลือกวิธีการศึกษา
- 2) การกำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - ข้อมูลปฐมภูมิ
  - ข้อมูลทุติยภูมิ
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แนวความคิดในการเลือกวิธีการศึกษา

ในการศึกษาบทบาทของตลาดส้มเมือง(รังสิต) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องวิเคราะห์ผลไม้มัดละชนิดและในผลไม้บางชนิดจะศึกษาแยกพันธุ์ โดยเป็นการศึกษาการเคลื่อนตัวของผลไม้ที่เข้าสู่ตลาดส้มเมือง(รังสิต) และศึกษาการกระจายของผลไม้ไปสู่แหล่งต่าง ๆ เป็นการมองภาพรวมในแง่ของตลาดในกรุงเทพฯและตลาดต่างจังหวัด ซึ่งในการศึกษาการเคลื่อนตัวของผลไม้ในสองลักษณะดังกล่าว จะศึกษาถึงวิธีการตลาด (Marketing Channels) ของผลไม้แต่ละชนิดตามแหล่งที่มาและตลาดรับซื้อผลไม้ รวมถึงตัวผู้ค้าที่ทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อและผู้ขายในสินค้าชนิดเดียวกัน

3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 พื้นที่ศึกษา

ได้แก่ ตลาดจำหน่ายผลไม้ที่เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 110 ไร่ ของตลาดสี่มุมเมือง (รังสิต) เลือกศึกษาผลไม้จำนวน 20 ชนิด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

3.2.2 ประชากรตัวอย่าง

ประชากรตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่ทำการค้าผลไม้ในพื้นที่ศึกษา ที่จำหน่ายผลไม้ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ซึ่งไม่แยกว่าผู้ค้าดังกล่าวจะเป็นเกษตรกร คนกลาง นายหน้าหรือตัวแทน พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น โดยพิจารณาเลือกตัวแทนผู้ค้าผลไม้แต่ละชนิดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสัมภาษณ์โดยใช้รายการถาม (Schedules) (ดูรายการถามในภาคผนวก ข) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ค้าในพื้นที่ศึกษา โดยลักษณะการสอบถามข้อมูลใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

3.3 การเก็บข้อมูล

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่าง เมื่อผู้ศึกษาไม่สามารถที่จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ตั้งใจ จำเป็นต้องปล่อยให้ไปตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และไม่สามารถได้รับความร่วมมือ การสุ่มตัวอย่างแบบนี้ มีข้อควรสังเกตคือ ข้อมูลที่ได้มาไม่มีความผิดพลาดหรือใช้วิเคราะห์อะไรไม่ได้ แต่การตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบนี้ต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากวิธีการสุ่ม ที่ข้อมูลอาจเป็นตัวแทนที่ไม่ดีของประชากร แต่ถ้าใช้ข้อมูลนี้เพื่อเป็นสมมติฐานหรือทดลองหรือทดสอบแบบสอบถาม โดยมีการศึกษาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติที่ถูกต้องอีกครั้ง น่าจะมีประโยชน์และเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3.3.3.1 การสำรวจข้อมูลเป็นวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

ก) การสำรวจสภาพตลาด (Market Observation) เป็นการศึกษาสภาพโดยทั่วไปของตลาดสี่มุมเมือง(รังสิต) อาทิ เช่น วิธีการซื้อขาย ช่วงเวลาซื้อขายสูงสุดต่ำสุดของสินค้า เขตการค้า จำนวนแผงจำหน่ายผลไม้ เป็นต้น โดยการสำรวจสภาพตลาดนี้ จะเน้นผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดสี่มุมเมือง (รังสิต) ตามที่ระบุเกี่ยวกับชนิดและสถานที่จำหน่ายผลไม้ชนิดนั้น ๆ

ข) การสัมภาษณ์ส่วนตัว (Personal Interview) หรือการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เป็นการเก็บข้อมูลผู้ค้าผลไม้เป็นรายบุคคลในพื้นที่ศึกษา โดยสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้

3.3.2.2 ข้อมูลที่ต้องการ

ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ จะประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแหล่งที่มาของผลไม้และตลาดหรือแหล่งที่นำไปจำหน่าย ปริมาณการจำหน่ายต่อครั้งและราคาที่ยกจำหน่าย ราคาซื้อขาย ราคายกให้ใคร ซื้อจากใคร การขนส่ง การใช้เวลาการจำหน่ายในตลาดกลางๆ ประเภทผู้ค้ารวมถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้ค้า

3.3.3.3 ขั้นตอนในการเก็บข้อมูลข้อมูล

ก) ศึกษาชนิดและพันธุ์ของผลไม้ที่นำมาตลาดสี่มุมเมือง (รังสิต) ตามตารางการค้าผลไม้ของตลาดสี่มุมเมือง(รังสิต) ที่แบ่งเป็น 3 ประเภท คือผลไม้ตามฤดูกาล ผลไม้ตลอดปีและผลไม้ต่างประเทศ

ข) ศึกษาสภาพตลาดที่ได้แบ่งเขตการค้าเป็น 2 เขต และภายในเขตการค้า ได้แบ่งเป็นโครงการตลาดต่าง ๆ ที่ศึกษาเฉพาะตลาดหรือพื้นที่จำหน่ายผลไม้

ค) ศึกษาผลไม้ชนิดต่าง ๆ ที่จำหน่ายในแต่ละตลาด เนื่องจากผลไม้ชนิดเดียวกันอาจแยกจำหน่ายในตลาดโครงการต่างๆ เนื่องจากมีการแยกคุณภาพ

ง) กำหนดชนิดผลไม้ ที่ต้องการศึกษา

จ) ศึกษาช่วงเวลาการซื้อขายผลไม้สูงสุด-ต่ำสุดของวัน เพื่อกำหนดเวลาสัมภาษณ์ผู้ค้า

3.3.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก) รายการถาม (Schedules)

ข) การสังเกต (Observation)

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

3.3.2.1 การสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ เป็นวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลทุติยภูมิได้จากการศึกษา

ก) เอกสารจากบริษัทคอนมืองพัฒนา จำกัด เกี่ยวกับอาณาเขตที่ตั้ง ลักษณะการดำเนินงาน จุดมุ่งหมายในการจัดตั้ง ลักษณะรูปแบบของตลาดสี่มุมเมือง(รังสิต) การใช้ที่ดินและการแบ่งประเภทการใช้ที่ดิน ประเภทสินค้าที่จำหน่าย การแบ่งเขตการค้า

ข) เอกสารภายนอกบริษัทประกอบด้วย

-สถิติ ข้อมูลทุติยภูมิประเภทนี้ได้แก่ ข้อมูลตัวเลขต่างๆที่ได้จากสถิติการปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้นประจำปีการเพาะปลูกต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

-เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2.2 แหล่งข้อมูล ได้จากห้องสมุดจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

ก) ห้องสมุดกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ข) ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ค) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ง) หอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จ) ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฉ) หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อสำรวจข้อมูลปฐมภูมิเสร็จสิ้นลง จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษารูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาและตลาดรับซื้อผลไม้แต่ละชนิด ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินงานไว้ดังนี้ (ภาพ 3.1)

1) ประมวลข้อมูลแยกเป็นผลไม้แต่ละชนิด เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ โดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิเข้าไว้ด้วยกัน ตามหมวดหมู่ ตามประเด็นที่ต้องการ ที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ยิ่งขึ้น

- 2) วิเคราะห์แหล่งที่มาของผลไม้ ในส่วนนี้จะแยกพิจารณาตามผลไม้แต่ละชนิด เพื่อหาแหล่งที่มาของผลไม้แต่ละชนิดว่ามีแหล่งที่มาจากจังหวัดใด
- 3) วิเคราะห์ตลาดรับซื้อผลไม้แต่ละชนิด เพื่อศึกษารูปแบบการกระจายของผลไม้
- 4) วิเคราะห์รูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งผลิตและตลาดรับซื้อผลไม้ร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์บทบาทของพื้นที่ศึกษาถึงบทบาทของการเป็นแหล่งรวมและกระจายผลไม้ในปัจจุบัน
- 5) หลังจากได้ข้อมูลที่ต้องการในสองประเด็นหลัก คือ แหล่งที่มาของผลไม้และตลาดรับซื้อผลไม้ จึงทำการวิเคราะห์รูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาและตลาดรับซื้อผลไม้ สำหรับการพิสูจน์ตลาดรับซื้อผลไม้ ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์ผู้ค้าผลไม้ในตลาดรับซื้อในกรุงเทพฯ
- 6) สัมภาษณ์ผู้ค้าผลไม้ในกรุงเทพฯ เพื่อหาแหล่งที่มาของผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดที่เลือกศึกษา โดยวิธีการเลือกตลาดเพื่อศึกษาโดยการเลือกสุ่มตลาดและในตลาดดังกล่าว ผู้ศึกษาได้เลือกสุ่มจำนวนแผงในตลาดนั้น ๆ
- 7) นำผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ในสองประเด็น
  - 7.1 วิเคราะห์แหล่งที่มาของผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ
  - 7.2 วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดสี่มุมเมือง (รังสิต) ร่วมกับตลาดอื่น ๆ โดยตลาดที่เลือกศึกษาเพื่อเปรียบเทียบนั้น ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ค้าผลไม้ในตลาดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ
- 8) วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดสี่มุมเมือง(รังสิต)ใน 2 ประเด็น
  - 8.1 ศึกษาสัดส่วนของผลไม้จำนวน 20 ชนิด แยกตามแหล่งที่มา
  - 8.2 ศึกษาบทบาทของตลาดสี่มุมเมือง (รังสิต) ร่วมกับตลาดอื่น ๆ โดยการวิเคราะห์ศักยภาพของตลาดโดยการเปรียบเทียบปัจจัยด้วยวิธี Goal Programming
- 9) สรุปผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 10) สรุปผลการวิจัย

ภาพ 3.1 ขั้นตอนการวิจัย